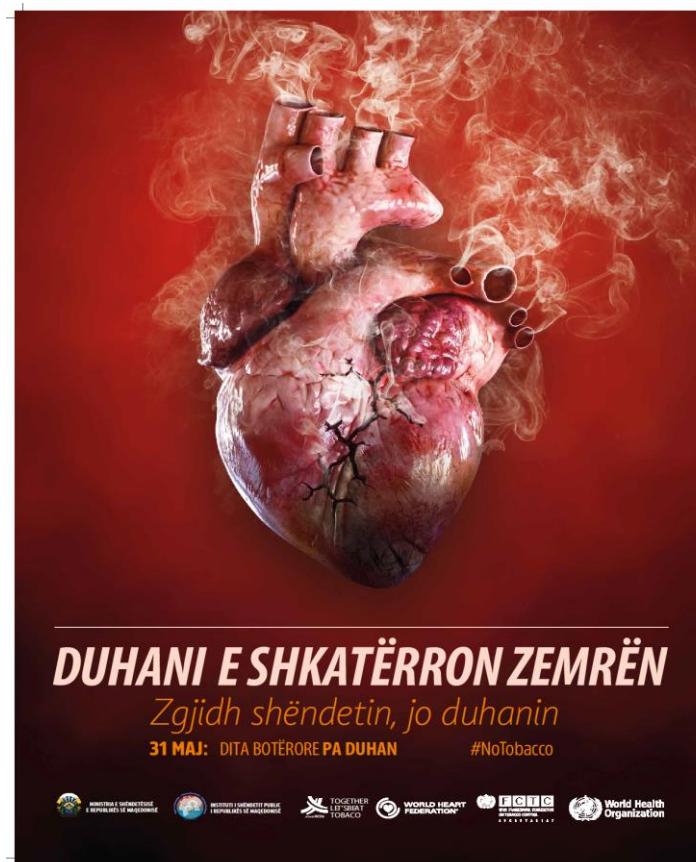

31 МАЈ: СВЕТСКИ ДЕН БЕЗ ТУТУН
Светска здравствена организација

**ТУТУНОТ ГО
УНИШТУВА СРЦЕТО**
Избери здравје,
не тутун

Мото на СЗО во 2018

Фокусот на овогодинашниот Светски ден без тутун е *"Тутунот и болестите на срцето"*.

Кампањата ќе ја зголеми свеста за:

- врската помеѓу тутунот и срцето и другите кардиоваскуларни заболувања, вклучувајќи го и мозочниот удар, кои заедно се водечки причини за смрт во светот;
- остварливи акции и мерки кои клучните чинители, вклучувајќи ги и владите и јавноста, може да ги преземат за да ги намалат ризиците по здравјето на срцето предизвикани од тутунот.

Цели на кампањата за Светскиот ден без тутун 2018 година

- Потенцирање на врските помеѓу употребата на тутунски производи, срцето и други кардиоваскуларни заболувања.
- Зголемување на свеста на пошироката јавност за влијанието од употребата на тутунот и изложеноста на чад од пасивното пушење кое што го има врз кардиоваскуларното здравје.
- Обезбедување на можности за јавноста, владите и другите да преземат обврски за промовирање на срцевото здравје преку заштита на луѓето од употреба на тутунски производи.
- Поттикнување на земјите да го зајакнат спроведувањето на докажаните мерки за контрола на тутунот, кои се содржани во Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот

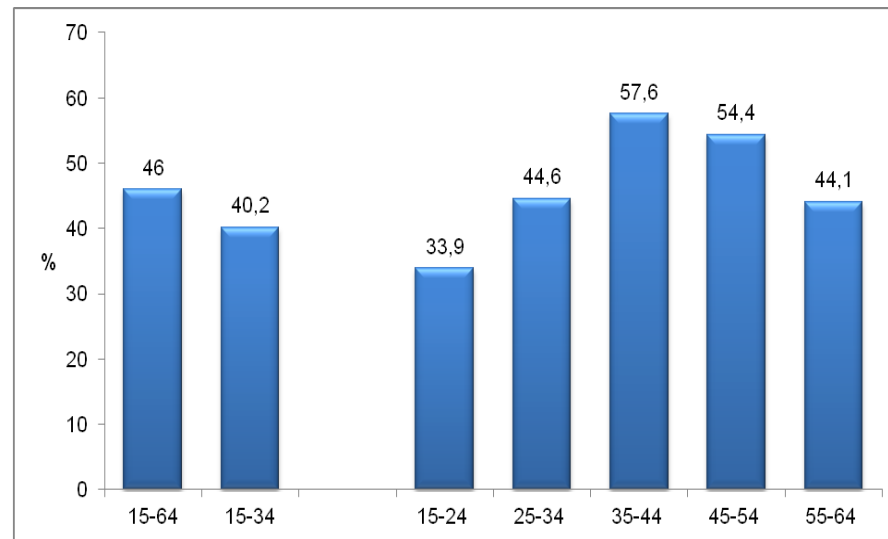
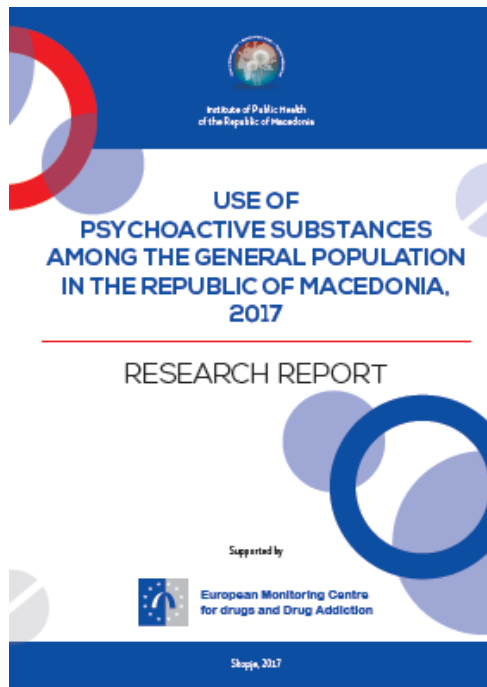
ЗОШТО ?

- Тутунот убива до половина од своите корисници.
- Тутунот убива повеќе од 7 милиони луѓе секоја година. Повеќе од 6 милиони од овие смртни случаи се резултат на директна употреба на тутун, додека околу 890 000 се резултат на тоа што непушачите се изложени на чад од пасивното пушење.
- Околу 80% од 1,1 милијарда пушачи во светот живеат во ниско и средно развиени земји.

Пасивно пушење

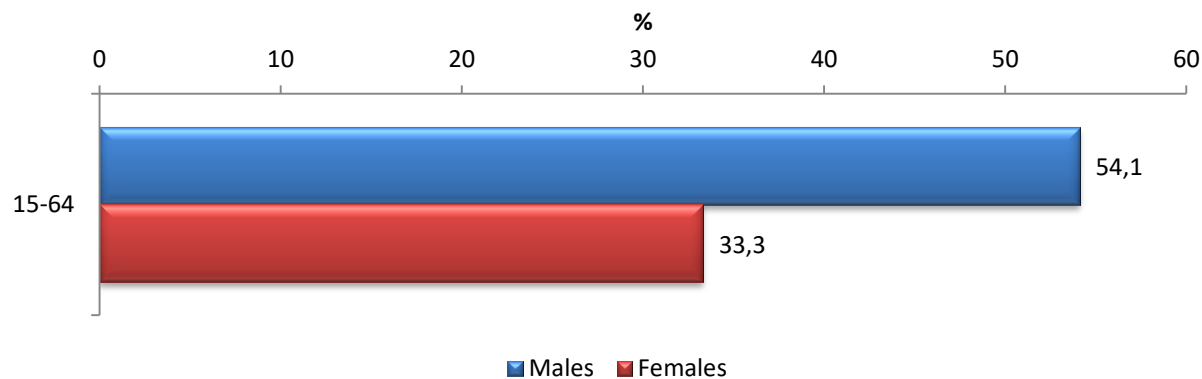
- Кај возрасните, пасивното пушење предизвикува сериозни кардиоваскуларни и респираторни заболувања, вклучувајќи коронарна срцева болест и рак на белите дробови. Кај доенчињата предизвикува ненадејна смрт. Кај бремени жени предизвикува ниска родилна тежина за новороденото.
- Речиси половина од децата редовно дишат воздух кој што е загаден со чад од тутун на јавни места.
- Пасивното пушење предизвикува повеќе од 890 000 предвремени смртни случаи годишно.
- Во 2004 година, децата учествуваа со 28% од смртните случаи што им се припишуваат на пасивното пушење.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

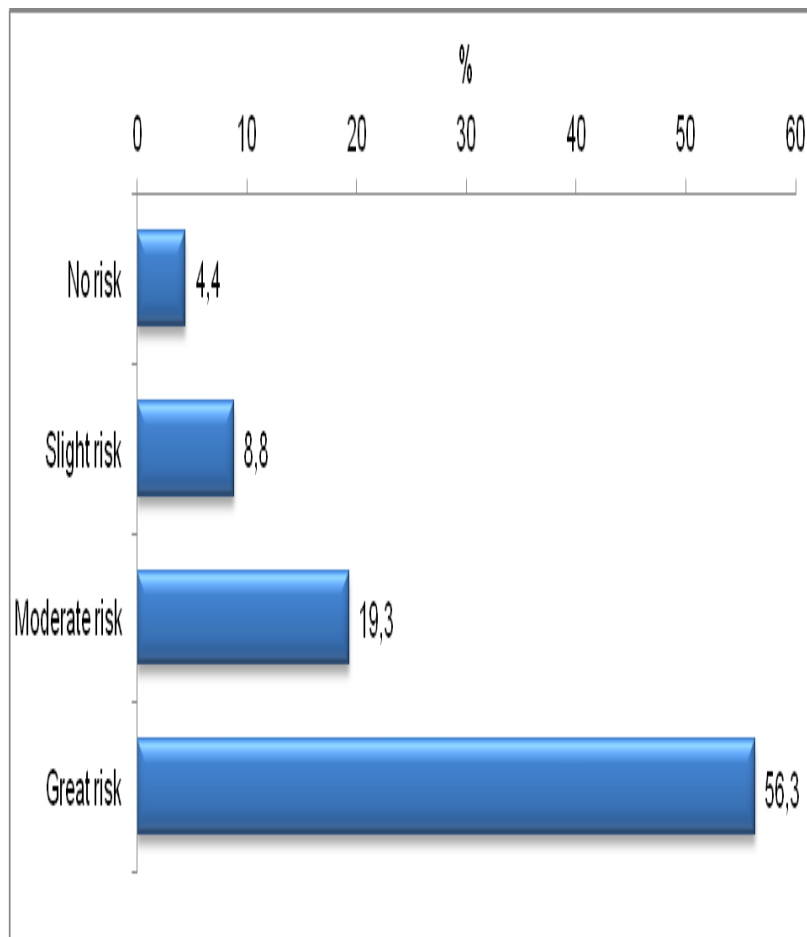
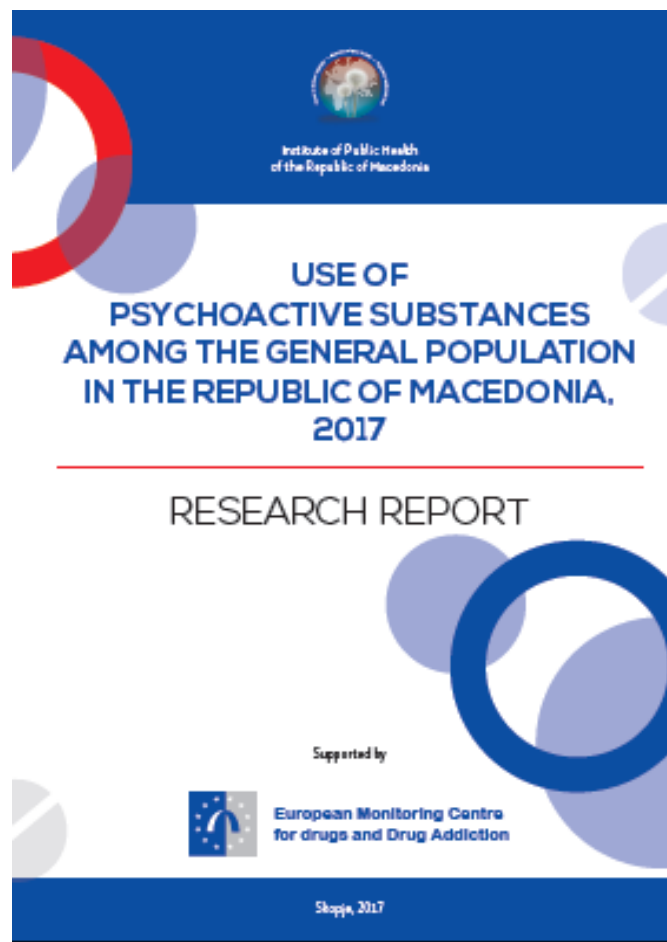

Активни пушачи
Сите возрасни лица (возраст 15-64)
Млади возрасни лица (возраст 15-34)

Активни пушачи по пол (%)

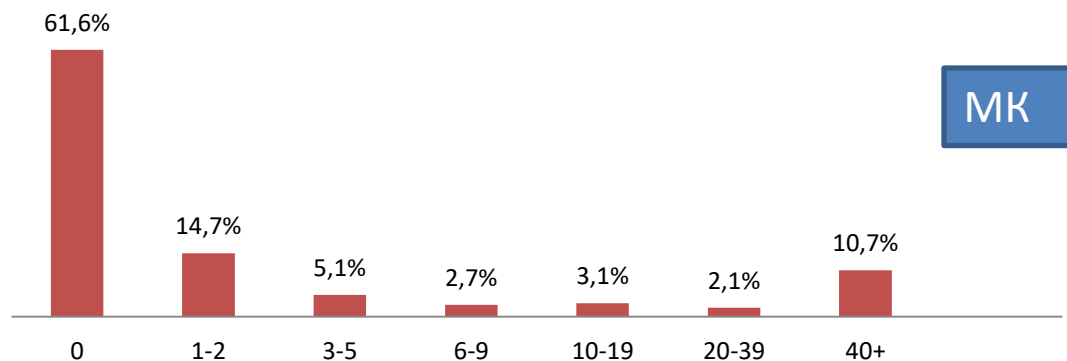

**Перцепција за ризикот поврзан со пушење на една или повеќе
кутии цигари дневно кај сите возрасти (%)**

Пушење цигари, 2015г

Пушел во текот на животот

ИЗВЕШТАЈ
УПОТРЕБА НА ЦИГАРИ, АЛКОХОЛ, ДРОГИ
КАЈ УЧИЛИШНАТА МЛАДИНА
2015 ГОДИНА

ЕСПАД ИСТРАЖУВАЊЕ
(European School Survey Project
on Alcohol and Other Drugs)

Животно искуство со цигара:

1999 година 56,5%

2008 година 42,7%

2012 година 41,2%

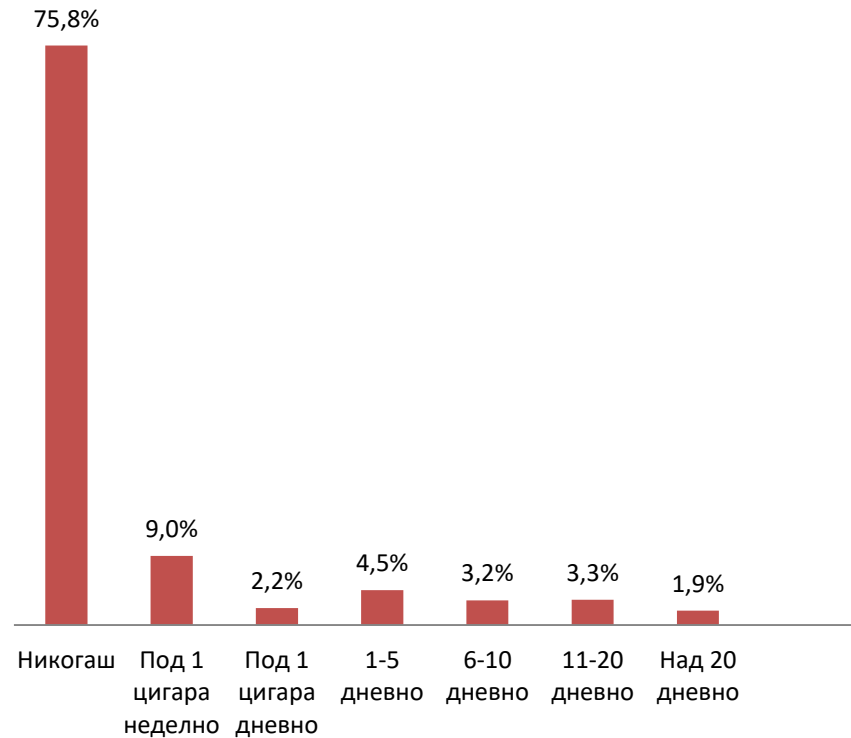
2015 година 38,4%

24,2% пушеле во последниот
месец (37% во 1999)

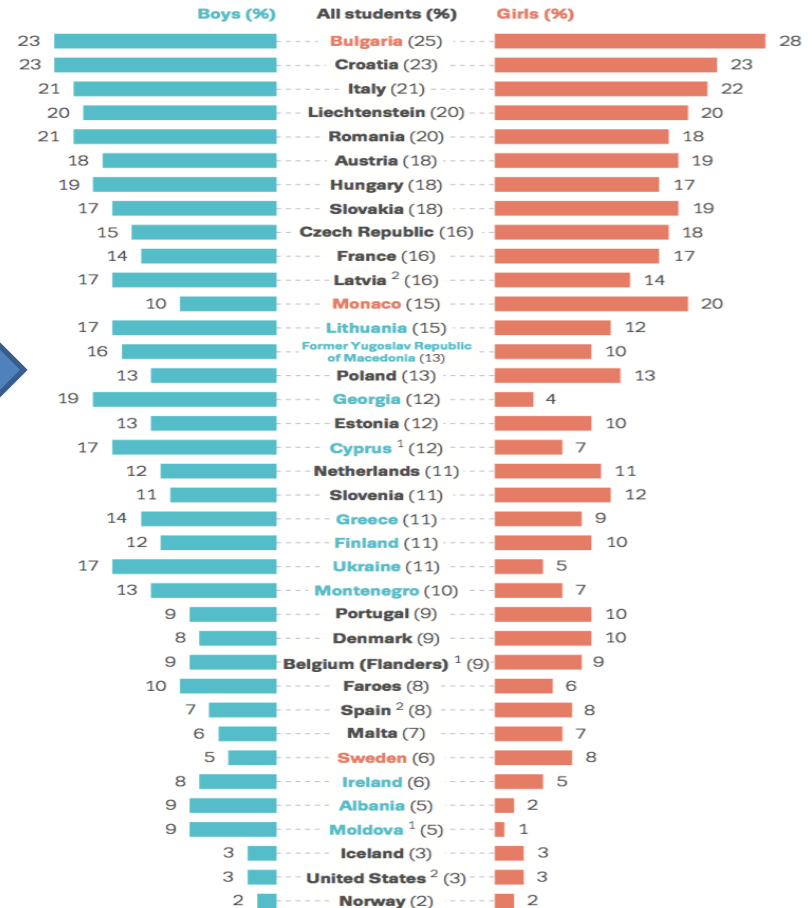
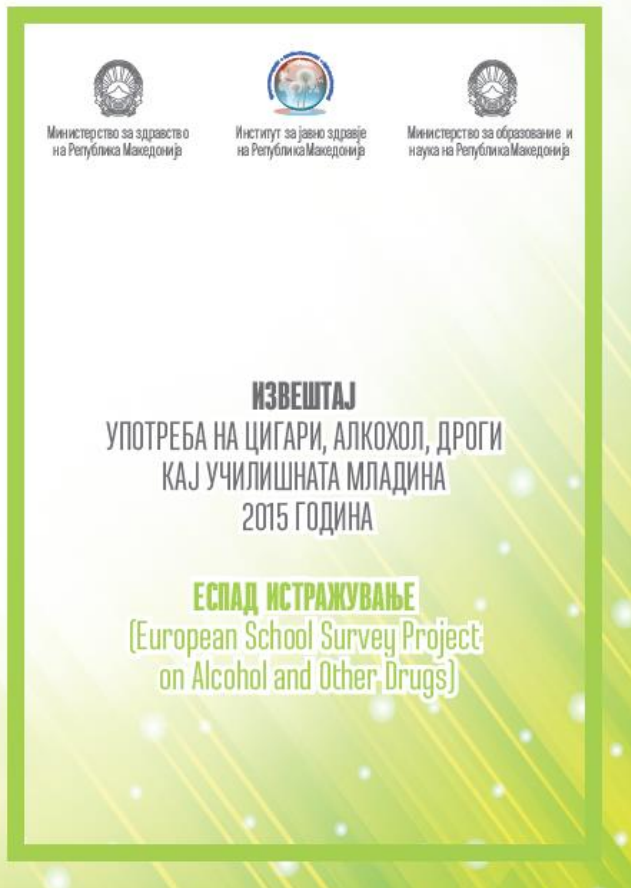

Пушел во последните 30 дена

МК

Секојдневна употреба на цигари: Преваленца за последните 30 дена, %, 2015

Colour indicates significant difference between boys and girls (not tested for Spain and United States).

¹ Belgium (Flanders), Cyprus and Moldova: limited geographical coverage.

² Latvia, Spain and United States: limited comparability.

УПОТРЕБА НА ТУТУН

- 12.4 % од учениците, 14.6% од момчињата и 9.8% од девојчињата тековно употребуваат каков било вид на тутунски производи.
- 10.9% од учениците, 13.1 % од момчињата, и 8.4% од девојчињата тековно пушат тутун.
- 7.6% од учениците, 9.0% од момчињата и 6.1 % од девојчињата тековно пушат цигари.
- 2.1% од учениците, 2.4 % од момчињата, и 1.8% од девојчињата тековно употребуваат тутун кој што не се пуши.

GYTS | GLOBAL YOUTH TOBACCO SURVEY
 FACT SHEET
R. MACEDONIA 2016

GYTS Objectives

The Global Youth Tobacco Survey (GYTS), a component of the Global Tobacco Surveillance System (GTSS), is a global standard for systematically monitoring youth tobacco use (smoking and chewing) and tracking key tobacco control indicators.

GYTS is a nationally representative school-based survey of students in grades associated with 10 to 15 years of age and is designed to produce cross-sectional estimates for each country. GYTS uses a standard core questionnaire, sample design, and data collection protocol. It assists countries in fulfilling their obligations under the World Health Organization (WHO) Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) to generate comparable data within and across countries. WHO has developed SPOTWEAR, a package of selected tobacco control measures contained in the WHO FCTC.

Monitor tobacco use & prevent policies
Protect people from tobacco smoke
Offer help to quit tobacco use
Warn about the dangers of tobacco
Reduce harm on tobacco advertising, promotion, & sponsorship
Raise taxes on tobacco

GYTS Methodology

GYTS uses a global standardized methodology that includes a two-stage sample design with schools selected with a probability proportional to enrollment size. The classes within selected schools are chosen randomly and all students in selected classes are eligible to participate in the survey. The survey uses a standard core questionnaire with a set of optional questions that permit adaptation to meet the needs of the country on tobacco use and key tobacco control indicators. The questionnaire covers the following topics: tobacco use (smoking and chewing), awareness, use of tobacco products (CIGAR, pipe, and oral tobacco), media and advertising, access to and availability of tobacco products, and knowledge and attitudes regarding tobacco use. The questionnaire is self-administered using a computer paper-based tablet device. It is anonymous to ensure confidentiality.

In R. Macedonia, GYTS was conducted in 2016 by National Institute for Public Health. The overall response rate was 86.2%. A total of 5,141 eligible students in grades 8th, 9th and 10th grade completed the survey, of which 4,975 were aged 10-15 years. Data are reported for students aged 10-15.

GYTS Highlights

TOBACCO USE

- 12.4% of students, 14.6% of boys, and 9.8% of girls currently used any tobacco products.
- 10.9% of students, 13.1% of boys, and 8.4% of girls currently smoked tobacco.
- 7.6% of students, 9.0% of boys, and 6.1% of girls currently smoked cigarettes.
- 2.1% of students, 2.4% of boys, and 1.8% of girls currently used other tobacco products.

ELECTRONIC NICOTINE DELIVERY SYSTEMS

- 5.0% of students, 5.7% of boys, and 4.3% of girls currently used electronic cigarettes.

ADVERTISING

- More than 1 in 10 current smokers tried to stop smoking in the past 12 months.
- More than 1 in 10 current smokers wanted to stop smoking now.

TOBACCO POLICY

- 46.2% of students were exposed to tobacco smoke at home.
- 49.0% of students were exposed to tobacco smoke inside enclosed public places.

ACCESS & AVAILABILITY

- 12.0% of current cigarette smokers obtained cigarettes by buying them from a store, shop, street vendor, or kiosk.
- Among current cigarette smokers who bought cigarettes, 78.2% were not prevented from buying them because of their age.

MEDIA

- Almost 1 in 10 students noticed and tobacco messages in the media.
- More than 1 in 10 students noticed tobacco advertisements or promotions when visiting points of sale.
- Almost 2 in 10 students noticed something with a tobacco brand in print.

KNOWLEDGE & ATTITUDES

- 48.0% of students definitely thought other people's tobacco smoking is harmful to them.
- 80.4% of students believed smoking smoking inside enclosed public places.

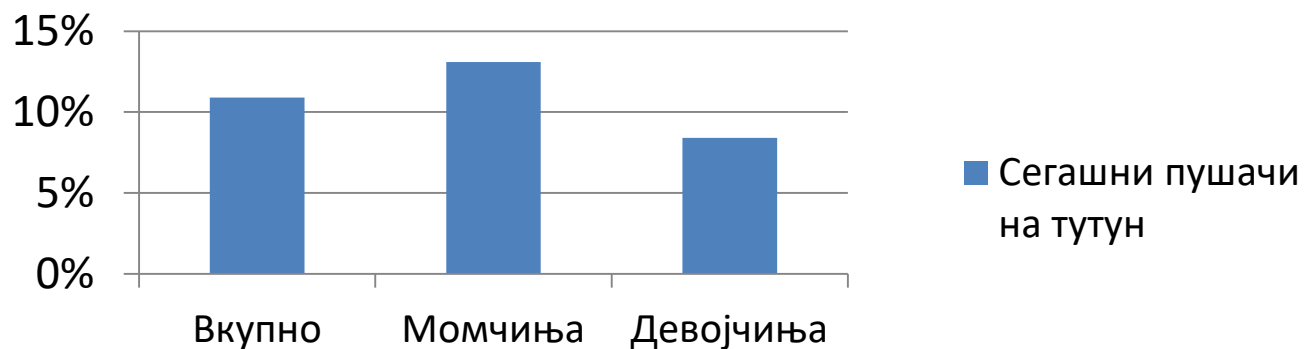
[Country MOH Logo]
[Country IA Logo]

World Health Organization

CDC

Употреба на тутун

	Вкупно(%)	Момчиња (%)	Девојчиња(%)
Сегашни пушачи на тутун	10.9	13.1	8.4
Сегашни пушачи на цигари	7.6	9.0	6.1
Секојдневни пушачи на цигари	2.4	3.1	1.7
Сегашни пушачи на друг вид на тутун	5.4	7.3	3.3

ПАСИВНО ПУШЕЊЕ

	Вкупно (%)	Момчиња(%)	Девојчиња(%)
Изложеност на чад од цигари во домот	46.2	43.0	49.7
Изложеност на чад од цигари во затворени јавни места	49.8	46.4	53.5
Изложеност на чад од цигари на отворени јавни места	47.4	43.6	51.6
Ученици кои виделе некој да пуши во училишната зграда или во училишниот двор	59.7	58.5	61.1

ПРИСТАП& ДОСТАПНОСТ

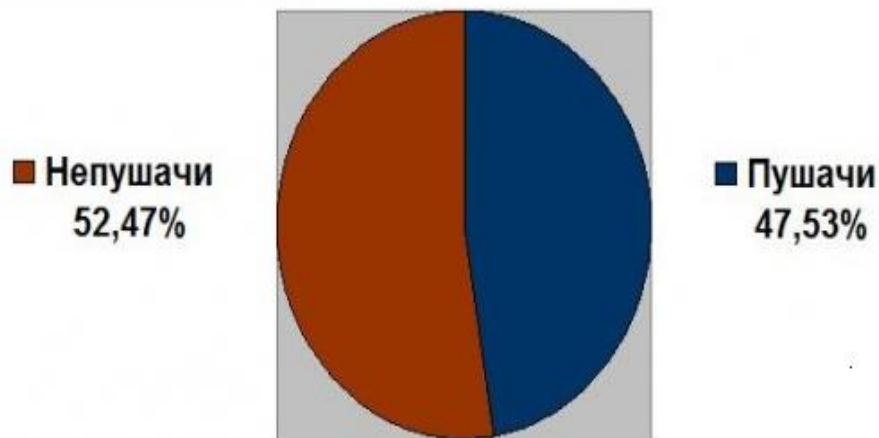
- **73.9%** од сегашните пушачи набавиле цигари купувајќи ги од продавница,трафика,уличен продавач или киоск.
- Помеѓу сегашните пушачи кои купиле цигари, **78.2%** не биле спречени од купување цигари поради нивната возраст.

ЗНАЕЊА И СТАВОВИ

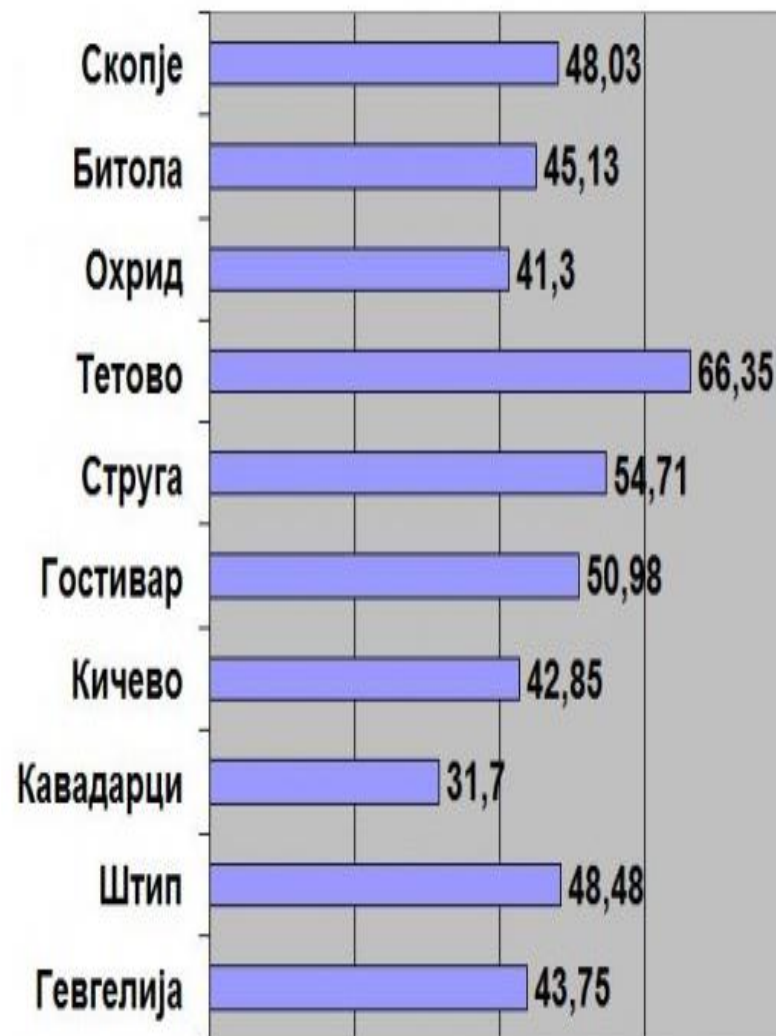
- **68.5%** од учениците дефинитивно сметаат дека пушењето на другите луѓе е штетно за нив.
- **83.6%** од учениците сметаат дека треба да се забрани пушење на затворени јавни места.

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА УПОТРЕБА НА ТУТУН КАЈ ДОКТОРИТЕ

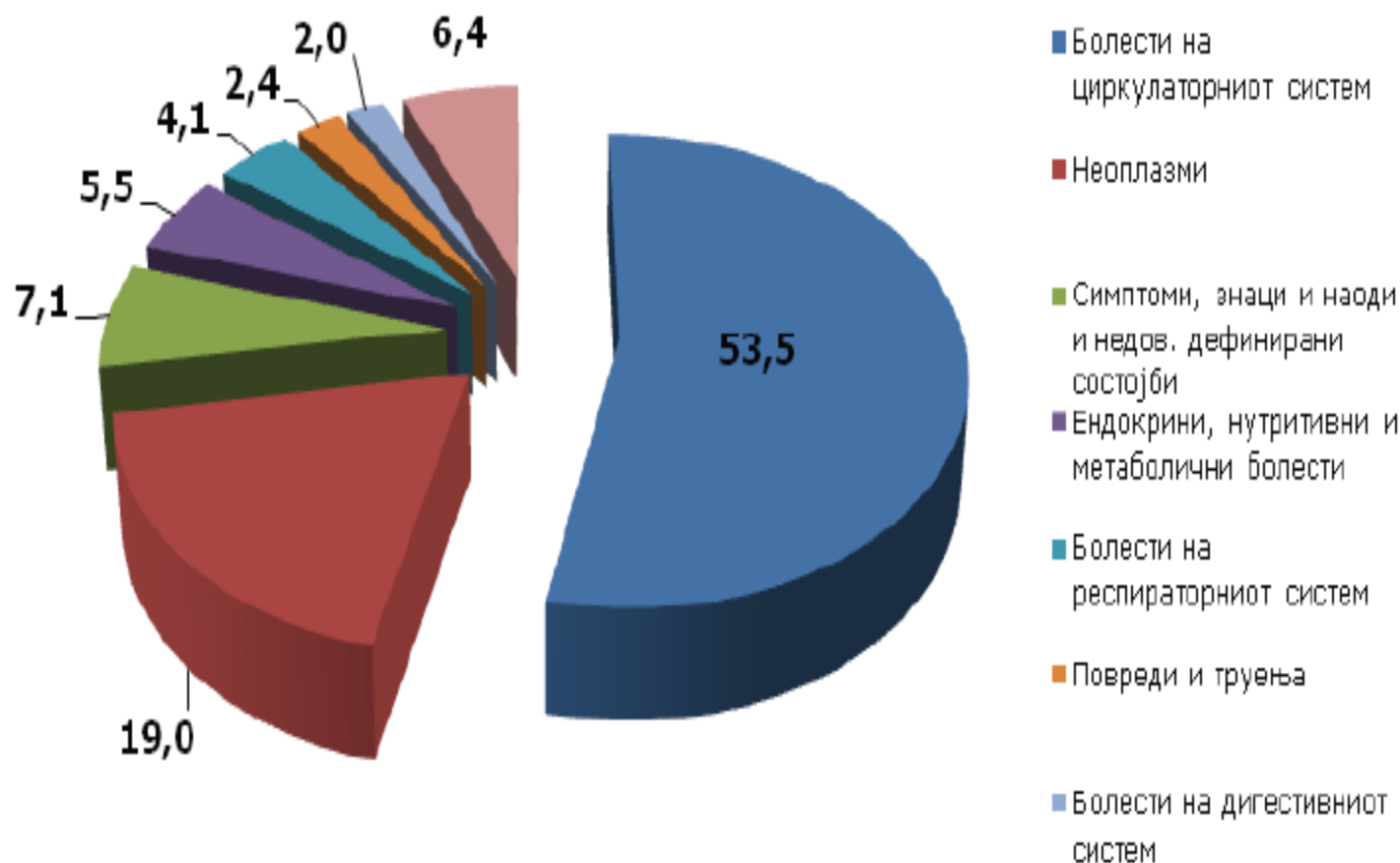
Доктори - пушачи и непушачи

Процент на доктори - пушачи по
градови

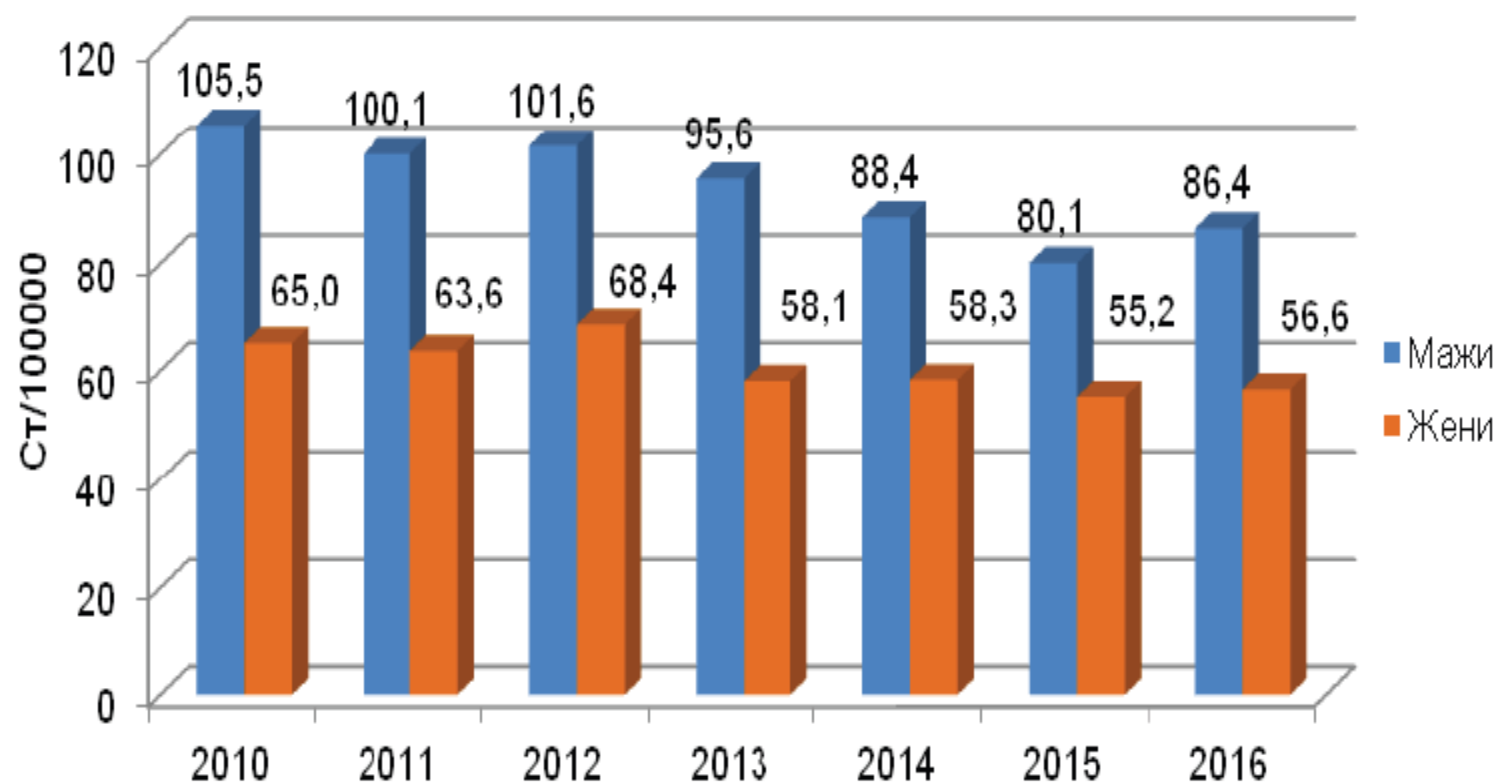

Графикон 1. Структура според причини на смрт во Република Македонија во 2016 година

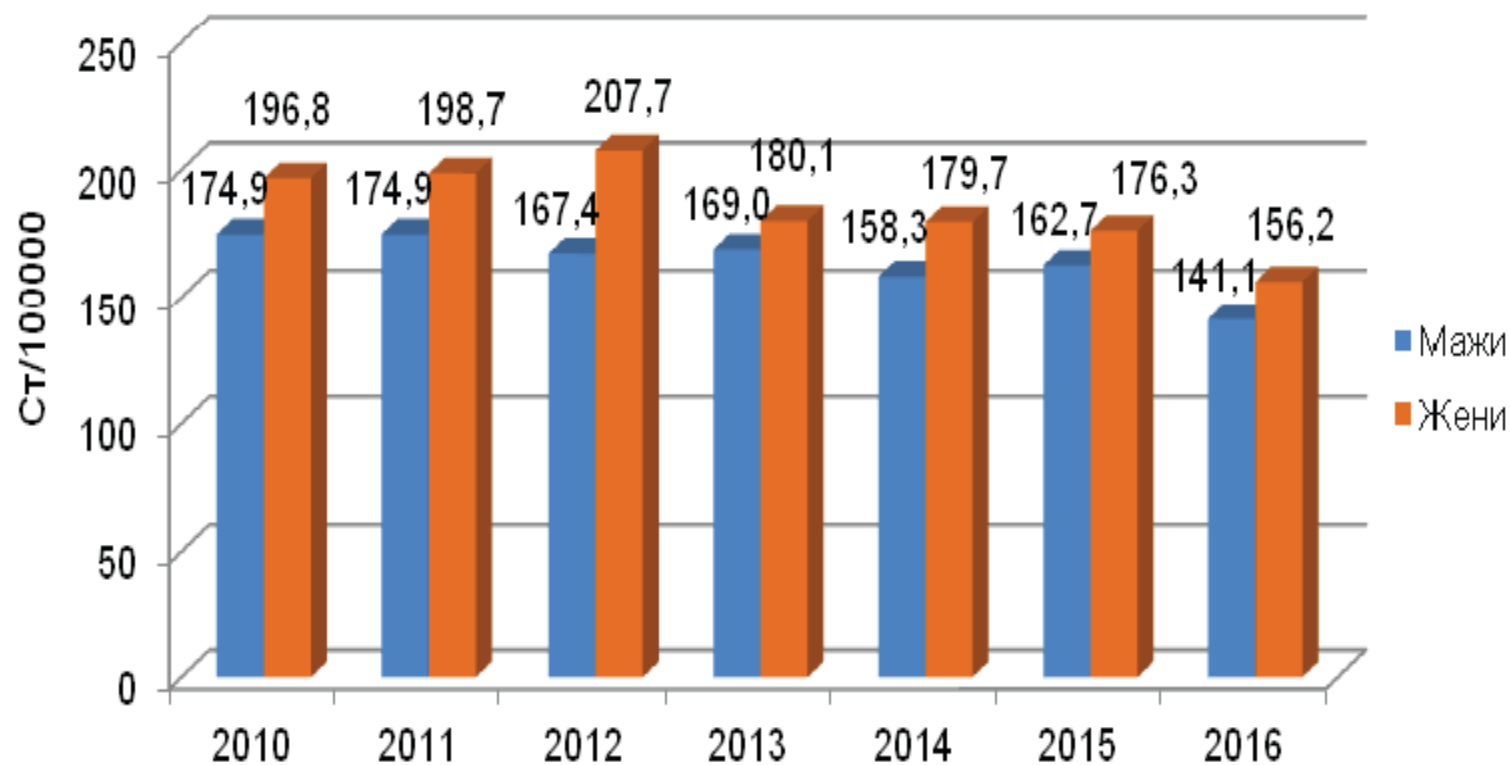

Извор: Државен завод за статистика, 2016 година

*Морталитет од исхемични болести на срцето во Р.Македонија
по пол, 2010-2016 година*

Морталитет од цереброваскуларни болести во Р.Македонија по пол, 2010-2016 година

Фактори на ризик

Речиси 60% од оптоварувањето со болести во Европа, пресметано според DALY, се должи на 7 водечки фактори на ризик:

- висок крвен притисок (12.8%);
- **тутун (12.3%);**
- алкохол (10.1%);
- зголемен холестерол во крвта (8.7%);
- прекумерна телесна тежина (7.8%);
- намален внес на овошје и зеленчук (4.4%) и
- физичка неактивност (3.5%)

Здравствени придобивки од откажување од пушење

Корисни здравствени промени што се случуваат:

- Во рок од 20 минути, вашиот срцев ритам и крвниот притисок се намалуваат.
- По 12 часа, нивото на јаглерод моноксид во вашата крв паѓа на нормала.
- По 2-12 недели, вашата циркулација се подобрува и вашата функција на белите дробови се зголемува.
- После 1-9 месеци, се намалуваат кашлањето и немањето воздух.
- После 1 година, вашиот ризик од коронарна срцева болест е намален за околу половина за разлика од ризикот на пушачот.
- За 5 години, вашиот ризик од мозочен удар е намален како на непушач, 5 до 15 години по престанок на пушењето.
- За 10 години, вашиот ризик од рак на белите дробови паѓа на околу половина од ризикот кој го има пушачот, но и вашиот ризик од рак на устата, грлото, хранопроводникот, мочниот меур, грлото на матката и панкреасот.
- 15 години, ризикот од коронарна срцева болест е како оној на непушачите.

Придобивки во споредба со оние кои продолжуваат со пушење:

- На околу 30: добивате продолжување на скоро 10 години од животниот век.
- Околу 40: добивате продолжување за 9 години на животниот век.
- Околу 50: добивате продолжување за 6 години на животниот век.
- На околу 60: добивате тригодишно продолжување на животниот век.
- После појавување на животозагрозувачка болест: брза корист, луѓето кои се откажуваат од пушењето после срцев удар ги намалуваат шансите за друг срцев удар за 50%.

УЛОГА НА ЗДРАВСТВЕНИТЕ РАБОТНИЦИ ВО ПРОЦЕСОТ НА ОТКАЖУВАЊЕ ОД ПУШЕЊЕ

- Кредибилитет
- Знаење
- Поддршката што може да им ја дава на пациентите
- Ресурсите кои ги имаат на располагање
- Способноста да реагираат во критични моменти

МЕТОД НА РАБОТА:

- Групна едукација на сите кои ќе бидат упатени во Советувалиште за откажување од пушење
- Индивидуална едукација на сите кои ќе искажат желба да се откажат од пушење

Графичките предупредувања дејствуваат

- **Критичните реклами против тутун и графичките предупредувања на опаковките** - особено оние што содржат слики - го намалуваат бројот на деца кои почнуваат да пушат и го зголемуваат бројот на пушачи кои се откажуваат.
- Графичките предупредувања може да ги убедат пушачите да го заштитат здравјето на непушачите преку помалку пушење во домот и да избегнат пушење во близина на децата.
- 78 земји, кои претставуваат 47% од светското население, ги исполнуваат најдобрите практики за сликовни предупредувања, кои ги вклучуваат предупредувањата на локалниот јазик и опфаќаат просек од најмалку половина од предната и задната страна на цигарите.
- **Масовните медиумски кампањи**, исто така, можат да ја намалат потрошувачката на тутун со тоа што ќе влијаат на луѓето да ги заштитат непушачите и ќе ги убедат младите да престанат да користат тутун.
- Околу 44% од светското население живее во 43 земји кои имаат емитувано најмалку една силна масовна анти-тутунска медиумска кампања во последните 2 години.

Забраната за рекламирање ја намалува потрошувачката

- Сеопфатната забрана за рекламирање, промоција и спонзорство на тутунот може да ја намали потрошувачката на тутун во просек за околу 7%, при што во некои земји падот на потрошувачката достигнува до 16%.
- Само 37 земји, кои претставуваат 15% од светското население, целосно ги забранија сите форми на рекламирање, промовирање и спонзорство на тутун.

Даноците ја спречуваат употребата на тутун

Даноци за тутунски производи се најрентабилен начин за намалување на употребата на тутун, особено кај младите и сиромашните. Зголемувањето на даноците ги зголемуваат цените на тутунот за 10% , а ја намалуваат потрошувачката на тутун за околу 4% во земјите со висок приход и околу 5% во земјите со низок и среден приход. Сепак, високите даноци за тутун се мерка што ретко се спроведува.

Само 32 земји, што е 10% од светското население, воведоа даноци за тутунски производи, така што повеќе од 75% од малопродажната цена е данок. Приходите од даноци за тутун се во просек 250 пати повисоки од трошоците за контрола на тутунот, базирани на достапните податоци.

Незаконската трговија со тутунски производи мора да се прекине

Незаконската трговија со тутунски производи претставува голема здравствена, економска и безбедносна загриженост низ целиот свет.

Се проценува дека една на секои 10 цигари и тутунски производи кои што се консумираат на глобално ниво се нелегални.

Избегнувањето на данокот (законито) и даночното затајување (незаконито) ја ослабуваат ефективността на политиките за контрола на тутунот, особено повисоките даноци за тутунот.

Искуствата од многу земји покажуваат дека незаконската трговија може успешно да се реши дури и кога се зголемуваат даноците и цените на тутунот, што резултира со зголемени даночни приходи и намалување на употребата на тутун.

Мерките на Светската здравствена организација се во согласност со Рамковната конвенција на СЗО за контрола на тутунот и може да се користат од страна на владите за намалување на употребата на тутун и заштита на луѓето од незаразни болести.

Овие мерки вклучуваат:

- Следење на политиките за употреба и превенција на тутун;
 - Заштита на луѓето од изложеност на чад од тутун со создавање на затворени јавни места, работни места и јавен превоз во кои целосно нема да се пуши;
 - Нудат помош за откажување од пушење (покривање на трошоците, поддршка на населението, овозможување на кратки совети од давателите на здравствени услуги и национални линии за откажување од пушење);
 - Предупредување за опасностите од тутунот преку спроведување на стандардизирана амбалажа без шара и / или големи графички предупредувања за здравјето на сите тутунски пакети и спроведување ефективни анти-тутунски масовни кампањи за медиуми кои ја информираат јавноста за штетата од употребата на тутун и изложеноста на чад од пасивното пушење.
 - Спроведување на сеопфатни забрани за рекламирање, промоција и спонзорство за тутунот;
- и
- Зголемување на даноците за тутунските производи и да се направат помалку достапни.

TOBACCO BREAKS HEARTS

Choose health, not tobacco

Tobacco causes over
2 MILLION
*deaths from
cardiovascular
diseases every year*

#NoTobacco

TOBACCO BREAKS HEARTS

Choose health, not tobacco

*Eliminating tobacco
use can prevent*
**MILLIONS
OF PEOPLE**
*dying from heart
attacks and strokes*

#NoTobacco

TOBACCO BREAKS HEARTS

Choose health, not tobacco

*Reducing tobacco
use promotes*
**GLOBAL HEALTH
and boosts
DEVELOPMENT**

#NoTobacco

TOBACCO BREAKS HEARTS

Choose health, not tobacco

**HUNDREDS
OF MILLIONS**
*of tobacco users
are unaware tobacco
causes heart disease*

#NoTobacco

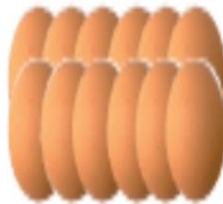
Изор: **The Tobacco Atlas** (достапно на www.tobaccoatlas.org)

For the price of
20 Marlboro
you could buy...

...one and a half
kilograms of
cucumbers in
Georgia...

...a dozen eggs
in Panama...

...four pairs of
cotton socks in
China...

...a dozen
coconuts in
Papua New
Guinea...

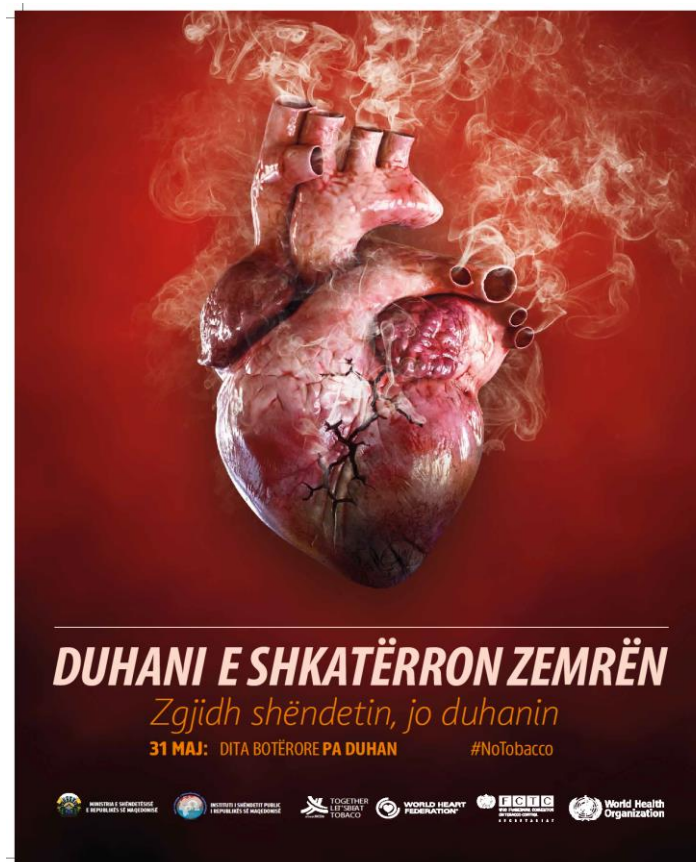

...one kilogram
of fish in France,
Ghana or
Moldova...

...six kilograms
of rice in
Bangladesh.

Мото на СЗО во 2018

БЛАГОДАРАМ